
Z P R Á V Y

ČLEN KOREŠPONDENT SAV MIKULÁŠ GREGOR ŠEŠŤDESIATROČNÝ

Prof. dr. inž. Mikuláš Gregor, člen korešpondent SAV, riaditeľ Ústavu anorganickej chémie Slovenskej akadémie vied a vedúci Katedry chemickej technológie anorganických látok Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave dožíva sa 25. novembra šesťdesiatich rokov. Toto jubileum je príležitosťou, aby sme spomenuli jeho mnohostrannú pedagogickú, vedecko-výskumnú a organizačnú činnosť v odbore anorganickej chémie a technológie.

Prof. M. Gregor, rodák z Čeloviec v Trebišovskom okrese, po skončení vysokoškolského štúdia na Vysokej škole technickej v Prahe r. 1925 stal sa asistentom na Ústave fyzikálnej chémie a elektrochémie tejto vysokej školy a potom prešiel ako prevádzkový inžinier do býv. Škodových závodov v Plzni. Roku 1932 obhájil doktorskú dizertačnú prácu z odboru rovnováh v heterogénnych systémoch a od tých čias ustavične pôsobí v odbore školstva.

Po založení Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave stal sa r. 1942 prvým prednostom Ústavu anorganickej technológie, avšak táto jeho pedagogická činnosť bola násilne prerušená uväznením nacistickými okupantmi. Po oslobodení pôsobí ďalej ako profesor a vedúci spomínanej katedry.

Od roku 1952 začal iniciatívne organizovať výstavbu pracoviska pre základný výskum v odbore anorganickej chémie v rámci SAV. Z tohto pracoviska sa postupne dobudoval dnešný Ústav anorganickej chémie SAV, ktorého je externým riaditeľom. Roku 1955 bol za svoje zásluhy zvolený za člena korešpondenta SAV.

Vedecká činnosť prof. M. Gregora sa sústreďuje predovšetkým v troch hlavných smeroch: vo výskume vlastností čs. bentonitov, v štúdiu možností zneškodnenia a využitia priemyselných exhalátov, najmä pri výrobe viskóзовých vlákien, cementu a hliníka a napokon v odbore fluidizačnej techniky. Charakterizuje ju najmä úzky vzťah k priemyselnej praxi, odkiaľ čerpá mnohé podnety a kde cielavedome prenáša výsledky svojich výskumov.

Podnetom pre výskum bentonitov bola snaha nahradiť bentonit, dovážaný najmä pre výrobu bieliacej hlinky a galenických prípravkov, domácou surovinou. Prof. M. Gregor poukázal už r. 1946 na vynikajúce vlastnosti niektorých bentonitov zo stredného a neskoršie aj z východného Slovenska a upozornil tým vedecko-výskumné a priemyselné organizácie na dôležitosť podrobného prieskumu tohto doteraz nevyužitého bohatstva našej vlasti. Základný výskum bentonitov a metodiky ich štúdia rozvinul najmä v rámci laboratória ílových minerálov Ústavu anorganickej chémie SAV a výsledky

práce zverejnil v celom rade odborných publikácií. Po vytvorení Štátneho plánu výskumu pri ČSAV sa výskum bentonitov stal jeho súčasťou a prof. M. Gregorovi bola zverená funkcia koordinátora tejto úlohy. Vďaka tomuto všestrannému úsiliu sú dnes už zaznamenané geologické zásoby bentonitov v takých množstvách a kategóriách, že mohli spolupôsobiť pri založení národného podniku Keramické závody v Košiciach a že sú predpoklady, aby bentonit zo slovenských lokalít mal obdobnú úlohu v našom národnom hospodárstve (zlievárenstvo, bieliace hlinky, farmácia, chémia, poľnohospodárstvo atď.), akú má kaolín z českých krajín.

Riešením problematiky priemyselných exhalátov sa prof. M. Gregor začal zaoberať spočiatku v súvislosti so zneškodňovaním, resp. využitím sírnych látok z odpadových plynov výrobní viskózových vlákien. So svojimi spolupracovníkmi na Katedre chemickej technológie anorganických látok rozpracoval nielen technologickú schému selektívnej a kontinuítnej odsírovacej stanice, chránenej čs. patentom, ale aj teoretické a chemicko-inžinierske základy celého procesu do značnej hĺbky a šírky. Neskôršie rozvinul prof. M. Gregor na katedre aj výskum komínových úletov zo slovenských cementární. Venoval sa najprv štúdiu úletov z cementární pracujúcich šachtovými pecami a zistil, že svojím obsahom priemerne 30 % K_2O prítomného v podobe solí rozpustných vo vode predstavujú cennú draselnú surovinu, zaujímavú do tej miery, že sa začala študovať možnosť dvojnej výroby K_2O — portlandský cement za použitia sialitickej zložky bohatej na K_2O . Zo štúdia úletu z rotačkovej cementárne v Banskej Bystrici, pri ktorej zrode stál ako predseda vládnej komisie pre jej výstavbu, vyšli cenné závery jednak pre využitie tohto úletu pre stavebníctvo (patentová prihláška), jednak pre zníženie prašnosti cementárne. Zúčastňoval sa niekoľko rokov aj ako člen komisie Ministerstva hút a rudných baní pri riešení problému odfluórovania odpadových plynov z hliníkárne SNP v Žiari n./Hronom. Teraz je predsedom subkomisie pre likvidáciu priemyselných exhalátov pri Slovenskej plánovacej komisii a členom úkolovej rady Štátneho plánu výskumu pre výskum priemyselných exhalátov.

Potreba racionálneho vypraženia chudobných domácich pyritov podnietila prof. M. Gregora, aby sa so svojím kolektívom na katedre podujal študovať možnosť výpalu chudobných chvaletických pyritov vo fluidnej vrstve. Problematika reakcií vo fluidnej vrstve sa postupne rozpracovala najmä v teoretickej oblasti aj pre iné priemyselne dôležité procesy, ako je praženie molybdénového koncentráту, selektívna redukcia niklovej rudy, odkysličovanie železného prachu pre práškovú metalurgiu a i.

Značnú pozornosť venoval prof. M. Gregor so svojím kolektívom aj problematike výroby elementárneho fluóru pre priemyselné účely. Táto intenzívna experimentálna a organizačná činnosť sa odzrkadľuje i v jeho rozsiahlej publikačnej činnosti.

Prof. M. Gregor si bol vždy vedomý dôležitosti úloh, ktoré musí riešiť výskum v socialistickom štáte, a už od vzniku SAV sústavne zdôrazňoval význam základného výskumu čs. surovinovej základne predovšetkým v oblasti anorganickej a silikátovej technológie. Vo viacerých odvetviach anorganickej chémie správne vystihol smery vývoja výskumu, ako aj výroby v odbore anorganickej a silikátovej technológie a aktívne sa zapojil do riešenia aktuálnych problémov chemického a silikátového priemyslu.

Svoje skúsenosti a odborný prehľad uplatňuje prof. M. Gregor sústavne aj vo svojej pedagogickej práci na vysokej škole a pri výchove vedeckých kádrov pre SAV, vysoké školy a rezorty. Jeho vysokoškolské prednášky, ktoré ustavične dopĺňa najnovšími poznatkami výskumu, ako aj zameranie a pracovné výsledky jeho diplomantov a ašpirantov svedčia o tom, že v prof. M. Gregorovi sú harmonicky navzájom spojené vlastnosti vynikajúceho pedagóga, vedeckého pracovníka i znalca priemyselnej praxe v odbore anorganickej a silikátovej technológie.

Do ďalšej tvorivej vedeckej činnosti prajú prof. M. Gregorovi všetci jeho spolupracovníci, najmä pracovníci Ústavu anorganickej chémie SAV, Katedry chemickej technológie anorganických látok SVŠT, ako aj redakčná rada Chemických zvestí, ktorej je dlhoročným členom, veľa pracovných úspechov a pevné zdravie.